

הכינוס ה-22 של ההתאחדות

שיווק החלב ותוצרתו". הוא הצביע על הצריכה הנמוכה של חלב בארץ (67 ליטר לנפש ולשנה) והתעכב על כך שמן ההכרח להעלות את צריכת החלב לשתייה, כי בזה בעיקר תלויה רנטביליותו של משק הבקר לחלב. בהמשך דבריו ציין גם את הצעדים ההכרחיים לשיפור המצב בענף, כגון: הספקת החלב לבתי הספר, תעמולה רחבה לצריכת חלב שתיה, ביטול מיהול החלב באבקה, הגדרת מפעלי המחלבות והמגבנות ועוד; כן גם צידד בביטול הדרגתי של הסובסידיות. לאחר ההרצאה נתקיימה בשיבת ערב זו

בימים 9-10 בספטמבר התקיים הכינוס ה-22 של בוקרי הארץ באולם "גיל" בתל-אביב. לבאי הכינוס חולק הדין וחשבון המודפס של ה.מ.ב. וכן חוברת 23 של "משק הבקר והחלב".

בדו"ח המודפס של ההתאחדות הובאו פרטים, בצורה תמציתית, בסעיפים אלה: התפתחות תנובת החלב בעדר הארצי ובמשקי הביקורת, הזנת העדרים ובריאותם, מיכון, בעיות קירור החלב והובלתו, ספר העדר וביקורת התנובה, האגודות להורעה, הפעולה באזורים, השכלה מקצועית והבעיות הכלכליות של הענף.

באי הכינוס מכבדים את זכר הנעדרים

חלוקת הפרסים למשקים מצטיינים. הח' שגב הציג את חתני הפרסים, משק שלוחות בעמק בית-שאן ומשק נחום ולצר בכפר ויתקן. מקבלי הפרסים סיפרו בקצרה על תולדות הענף ופיתוחו במשקיהם. הפרסים הוענקו להם בגלל הצטיינות עוריהם ברמת תנובה גבוהה.

באותו מעמד נמסרו לבאי הכינוס תעודות

עם פתיחת הישיבה הראשונה הזכיר הח' ש. נגשל את הנעדרים, והנאספים כיבדו את זכרם בקימה. הח' א. שמארגד הביא מילואים לדו"ח ואחריו הרצה סגן שר החקלאות ז. צור על "משק הבקר והחלב בתיכנון החקלאות בישראל". דבריו יפורסמו בחוברת הבאה.

בישיבה השניה הרצה ורלינסקי על "בעיות

ה"אלופות" והתעודות של "האמהות לרבייה" להפריס הברוקים.

הוותיקים לשם מניעת הוצאתו לשוק הבשר. הגדר לת עדר החלב היא הכרחית (לפחות בגבולות 8% של ריבוי טבעי) כדי להבטיח את המינימום ההכרחי בייצור החלב, ולו לפחות לשם סיפוק הדרישה המצומצמת, כפי שהיא קיימת בתנאים של היום.

בישיבת בוקר זו הרצה הח' א. שמאראגד על "ביקורת נורמות ההזנה". לדעתו אין הכרח לש' מור באדיקות על נורמות התזונה הסקאנדינאית ביות, שהונהגו בארץ מאז 1927, ומן הראוי לבדוק אם לא תתאים יותר לתנאינו השיטה האמריקאית של הערכת המזונות וקביעת הנורמות לפי "חמרי מזון נעכלים" (ח.מ.נ.). הוא הצ' ביע על השינויים שחלו בסוגי המספוא הגס; גדל חלקה של שחת האספסת והתחמיצים בתפריט המזונות, ובדרך כלל נתרבה השימוש במספוא גס; אולם במספר משקים מתבלט גם בזבח מסויים במספוא, העובר בשיעור ניכר על מה שרגילים לכנות בשם "העברה" על תקציב ההזנה. בדרך כלל יש לדאוג שפרות החלב תהיינה במצב תזונה תקין, וזאת אפשר להשיג גם ע"י כך שמנת המזון המרוכז המאכסימאלית לא תעלה על 6-7 ק"ג ליום; אין צורך לשאוף ל"שיאים" יומיים בתנובה, כי אפשר לקבל תנובה שנתית גבוהה

הח' זאב צור, סגן שר החקלאות מרצה את דבריו

ישיבה ג', למחרת היום, נפתחה בהרצאתו של א. לוי על "המצב בענף". הוא התעכב על הקשיים בהם נתון הענף כיום והציע מספר הצעות, שלדע' תו עשויות להקל על המצב. בין השאר הציע פעולה ממשלתית להורדת מחיר בשר הבקר ע"י ייבוא של 300-500 טון בשר לחודש; לדעתו ניתן לנצל בצורה יעילה את המזון שבמרעה הטבעי, ויש להניח שמחיר ק"ג אחד בשר לצרכן לא יעלה על 4. ל"י ויצרני הבשר בארץ יסתפקו ב-1,600-2 לירות עבור הק"ג של משקל החי. במחירי הבשר הגבוהים, השוררים כיום בארץ, יש לראות סכנה ישירה לעדרי בקר החלב. כן תבע א. לוי שיפורים בשיווק החלב, הלוואות ממשל'תיות בתנאים נוחים, כיוון שעד עתה נהנה משק הבקר אך מעט מתקציבי הפיתוח שמשרד החקלאות מעניק לשאר הענפים. הוא התעכב גם על אירגון השיווק של הפרות העודפות במשקים

הח' נ. זלצר מכפר ויתקין (מימין) מקבל את פרס ההתאחדות.

הריבוי הטבעי, משום שחטרים הם את הון ההשקעה ואת ההון החוזר. נגעו גם בשאלת דירוג מחירי החלב לפי עונות השנה, כדי לעודד את ייצור החלב בחודשי הקיץ והסתיו ולמנוע את ה"שיטפון" שבחודשי האביב. רוב המשתתפים בוויכוח צידדו בזכות מחירי עידוד ורק מצד באי כוח המשקים שבעמק הירדן הובעה התנגדות לכך. בענין התרעומת על שחיטת הפרות הראויות לשמש לחליבה ולרבייה הובעה הדעה מצד גורמים אחדים, שהאשמה העיקרית היא במוסדות המיישבים שלא השכילו לארגן את רכישת הפרות בצורה מתאימה; אין המשקים מוכנים ואין הם מחוייבים (מבחינה כלכלית) למכור את פרותיהם במחיר נמוך מזה שמשיגים עבור פרות כאלה בשוק הבשר. כן מסובך, בהרבה מקרים, עניין סידור התשלום עבור הפרות הנקנות עבור ההתיישבות החדשה.

ד"ר שטורמן הביע את ספקותיו בעניין יעילותו של ה"אורופאק" במניעת המחלות בבני הבקר, ובדרך כלל מאיימות עדיין הרבה מחלות על עדרי הבקר ומן ההכרח לסייע בידי המכון הווטרנרי לערוך מחקרים שונים, כיוון שאמצעיו

יותר מתנובות יומיות של 30 ליטר מאשר מתנובות של 35—40 ליטר, כשיקפידו על תזונה תקינה משך כל התקופה. לדעתו רצוי לשאוף לכך

עצמון: "אם תימשך שחיטת הפרות, מניין יבואו עגלים לעדרי הבשר?"

שהפרה בשלב הייבוש תגיע לאותו משקל גוף, בו עמדה מיד לאחר ההמלטה. מצב גוף מעין זה מעיד על כך שהפרה לא נוצלה יתר על המידה משך תקופת החליבה. יש לקבוע בדרך כלל מנת קיום בגבולות $4\frac{1}{2}$ יחידות מזון ליום ונוסף לזה 200 יח"מ לתקופת ה"הכנה".

בהזנת העגלות אין צורך להכניס שינויים, כי התפתחותן וגדילתן בתנאים הקיימים משביעות רצון בהחלט. הוא המליץ עוד על הקצאת שטחים למרעה זרוע, מ"מ עד 1 דונם לראש מבוגר, אולם אין זה רצוי, לדעתו, להוציא את הפרות החולבות פעמיים ביום למרעה.

עם סיום ההרצאות התחיל הוויכוח הכללי. רוב הנואמים התנגדו בחריפות למיהול החלב באבקה ולהשקעות בבנייני מחלבות חדשות והרחבת המחלבות הקיימות. כן הובעה דעה שלילית ביחס להורדה מתוכננת של מחירי הבשר, כי לדעתם של נואמים אלה זהו כיום הסעד העיקרי למשק החלב, משום אירנטביליותו של שיווק החלב עצמו. כן גם הובעה הדעה שרוב המשקים אין ביכולתם להגדיל את העדרים, ולו אפילו בגבולות

הח' מ. גולדברג מכפר-ויתקין מקבל תעודות אלופות מוגבלים מאוד. באופן מיוחד התעכב על סכנת הליפטוספירוסיס וכן בעיות אחרות. לדעתו צריך גם בארץ לשחרר את החקלאים

למטה מ-4,500 ליטר; הלך רוח זה גורר אחריו צמצום העדר השפעתו הפסיכולוגית היא לא טובה גם לגבי המתישבים החדשים, כי אין הם רוצים ברכישת פרה שאינה רנטבילית, כביכול, במשק שמוציאה למכירה.

הח' חיים וואקסמאן מבית אלפא מסר פרטים על מחלות הפוט'ט במשקם; עם סיכום התוצאות (הפחתה בתנובה, תמותה, חיסול עגלות וכו') יוצא שנגרם למשק הפסד של 30 אלף לירה בערך; ואם משק כבית אלפא יוכל איך שהוא להתגבר על הפסד זה, הרי חמור ביותר המצב במשקים צעירים שנפגעים ע"י מחלה זו. דרישתו היא שיונהג חיסון שנתי בכל עדרי הבקר בארץ בפני מחלת הפוט'ט.

מטעם משתתפים שונים הושמעו עוד דעות בענין הירידה באחוז השומן של החלב, השפעת עונת ההמלטות על התנובות וכדומה. מפי רבים הובעה התמרמרות על כך שבאי כוח המוסדות הממשלתיים וכן אלה של "תנובה" עובו, לאחר הרצאת דבריהם, את הכינוס ואינם נוכחים באולם בשעת הוויכוחים, כדי לשמוע מה בפי הנושאים בעול של הענף.

הח' שמאראגד ענה בסוף ישיבה זו למתווכי חים.

בישיבה הרביעית דנו בהצעות הוועדה המתמדת ולאחר ויכוחים והערות קלות נתקבלו ההחלטות המתאימות ונערכו הבחירות למוסדות ההתאחדות; להלן ההחלטות של הכינוס:

- הכינוס העשרים ושניים, שמתכנס בשעת משבר חמור בענף מבחינת הרנטביליות, קובע שהסיבה העיקרית, שגרמה לזעזועים קשים בענף גידול הבקר והביאה לשחיטת אלפי פרות חלב בשנים האחרונות, נעוצה בקיום הפיקוח ובמחיר הנמוך שמקבל היצרן עבור החלב, דבר המסנו את התפתחותו וקיומו של הענף.
- למרות ההישגים היפים בעליית תנובת החלב הכללית והממוצעת לפרה, עדים אנו לשחיטה של אלפי פרות טובות, כי אינן מבטיחות פרנסה לבעליהן, בגלל התמורה הנמוכה ליצרן עבור החלב. תהליך מסוכן זה למשק החקלאות בארץ עלול להימשך באם לא תבוא הטבה מידית ושינוי יחסם של המוסדות הממשלתיים לענף זה.
- הכינוס רואה בדאגה חמורה את הפיגור בהתפתחות עדרי הבקר לחלב בהתאם לצרכים הגדלים והולכים של האוכלוסיה, תובע מאת הממשלה לשים קץ לקיפוח המשווע של הענף שלנו במשך כל השנים ודורש להקציב גם לענף שלנו, במסגרת תקציב הפיתוח, אמצעים מתאימים לתוספת מבנים ולהוצאות גידול בני בקר.

מהאגרות עבור בדיקות וזריקות שונות, המבוצעות ע"י המוסדות הווטרינאריים הממשלתיים; כך נהוג בכל הארצות.

הח' גולומביק, בא כוח תנובה, הצביע על כך שלמעשה הייבוא של 16 אלף ראש בקר מיום קום המדינה כמעט שלא תרם דבר לחיזוק הענף. לדעתו חסרים אנו כ-200 מיליון ליטר חלב בשנה כדי לספק את הדרישה הקיימת לחלב שתיה, תוצרת ניגרת וכן חמאה וגבינה. מובן שמתעורר שאלה על כך שאלות ההתחרות בתוצרת חוץ וכדומה, אבל בכל אופן דרושה לנו בעתיד הקרוב הכפלת עדר בקר החלב, ולו אפילו מתוך הכרח להשלים עם תנובה ממוצעת שלמטה מ-4,200 ק"ג.

שלמה וגשל נתרשם שאמנם כל המרצים מטעם הממשלה ומטעם תנובה מזדהים עם תביעות ההתאחדות בכל הנוגע לשיפור המצב, ולכך אורה אפשר היה לציין כעין מפנה בגישתם של המוסדות ולברך את עצמנו על ההצלחה בשיכנוע של העומדים בראש, אולם מהנסיך בעבר יש להזהיר את עצמנו בפני אשליזת, כל עוד לא הוחל בפעולות ממשיות לשם הגשמת ההצעות השונות שהושמעו כאן. הוא נגע עוד בשאלת צירוף הבוקרים שבמושבים להתאחדות.

עפרוני הביע את ברכתו לסגן שר החקלאות ורואה ברכה בהצעותיו השונות לתיקון המצב. מאידך הוא מתריע נגד הדעה שמשתררת בקהל הבוקרים שאין כדאי להחזיק בעדר פרה המניבה

- הכינוס מציין בסיפוק את ההצלחה הגדולה בשיווק החלב המפוסטר בבקבוקים ותובע מאת תנובה וכל המוסדות הנוגעים בדבר לשמור מכל משמר על טיב המוצר הזה, שרכש את אימון ציבור הצרכנים.
- הכינוס מתנגד בכל תוקף למיהול כל חלב שהוא באבקה וקובע שההתאחדות תנקוט בכל האמצעים הציבוריים שברשותה למען מניעת מיהול החלב שבבקבוקים בתמיסת אבקה.
- הכינוס מציין בסיפוק את תוצאות בדיקות הרדוקטאזה ואת ההתקדמות בהספקת חלב נקי ע"י המשקים לתנובה, ותובע להגדיל את הפרמיה לכל ליטר חלב, כדי כיסוי ההוצאות הקשורות בייצור חלב המתאים לדרישות השוק.
- הכינוס דורש מאת כל הנוגעים בדבר להגביר את הפרסומת לשימוש בחלב ומוצריו.
- הכינוס מציע, לשם עידוד הגברת ייצור החלב בקיץ, הנהגת תשלום עונתי בהתאם להוצאות הייצור הגבוהות בעונה זו.
- הכינוס מביע את הערכתו לעובדי המחלקה הווטרינרית של אגף בעלי החיים ולרופאים הווטרינריים של „החקלאית” על פעולתם המסורה לשמירת בריאות הבקר.
- הכינוס מציין בהערכה את ההתקדמות בפעולות ספר העדר והעבודה השוטפת המתקרכת לרישום מעודכן.
- הכינוס מציין בסיפוק את העבודה המשותפת של הרופאים והבוקרים לביעור השחפת מהעדרים, המקרבת אותנו למטרה הנכספת של ביעור מוחלט של שחפת הבקר בארץ, מטרה שרק ארצות מעטות בעולם השיגוה.
- הכינוס מציין בסיפוק את דבר השלמת בנין המכון הווטרינרי לשם עבודה סדירה ופוריית לטובת משק הבקר בארץ ודורש מהממשלה הקצבת אמצעים מתאימים לפעולתו התקינה.
- הכינוס מתנגד למיסים הנגבים מאת החקלאים בעד שירותים הניתנים ע"י המכון שמתפקידם לשמור על בריאות העדרים ובריאות הציבור.
- הכינוס תובע מהממשלה להגיש עזרה למשקים הנפגעים בענף הבקר כשם שזה נעשה בענפים אחרים.
- הכינוס מעריך את הפעולות שנעשו בשטח התכנון, המיכון, הקירור וההובלה ותובע מאת המוסדות שייבחרו להמשיך בפעולה חשובה זו, המסייעת בהורדת הוצאות הייצור.
- הכינוס תובע מאת הממשלה להכיר בפעולות אלו כראויות למימון ע"י הלוואות מתקציב הפיתוח, בניגוד לנוהג הקיים עד כה.
- הכינוס מציין בהערכה את פעולותיהן החשובות של האגודות להורעה בשטח הטיפול והעלאת התנובה, וההתקדמות בדרכי עבודתן.
- הכינוס חוזר ומאשר את הסעיף בתקנותיהן של האגודות להורעה, המחייב את חבריהן להשתייך להתאחדות.
- הכינוס מציין בסיפוק ושמחה את הופעתו הסדירה של „משק הבקר והחלב” שהפך דרך ירחוק, מברך את עורכיו ופונה לחברים הבוקרים להשתמש בבמה זו לצורך נתינת ביטוי לנסיונם ובעיותיהם.
- הכינוס מקדם בברכה את הקמת המועצה לייצור ושיווק החלב כמוסד מתאם של פעולות כל הגורמים בענף, ותובע מהממשלה לשאת חלק כחלק בתקציב פעולות המועצה יחד עם היצרנים.
- הכינוס מציין בדאגה את העובדה שהשתתפות המשק המושבי בהתאחדות יורד והולך, דבר המסכן את כושר עבודת ההתאחדות והשפעתה, והפוגע באינטרסים של כלל הבוקרים והמושבים בכלל זה.

(המשך ההחלטות בעמוד מס' 10)

הגש לפרתך שחת, מספוא ירוק ועסיסי בהתאם לרצונה!

(הערות למאמרו של מר י. עצמון, שפורסם ב"משק הבקר והחלב", חוברת מס' 22).

לחולל כעין מהפכה בזעיר-אנפין בהזנת עדר הבקר שלנו. על כך מעידה הטבלה הבאה:

השנה	ס"ה מ"מ באלפי טונים	מזון מרוכז		חלקו של המזון המרוכז בכלל המנה ב-%
		לפרה בשנה * ק"ג	לליטר חלב * גרמים	
תש"י	60.—	2,600	690	56
תשי"א	54.7	2,000	547	39
תשי"ב	54.1	1,610	476	36
תשי"ג	47.4	1,332	392	29
תשי"ד	57.8	1,514	412	32
תשט"ו	65.—	1,700	427	34
תשט"ז	75.—	1,875	458	29

* כולל את בני הבקר.

לשם הבלטת ההישג אליו הגענו, אפרט את הרכב המנה של עדר הבקר שלנו בשנה האחרונה.

התצרוכת	
40,000 פרות לפי יח"מ	מנת הקיום ס"ה יח"מ
64 מיליון	40,000 עגלות לפי יח"מ
64	מנת הקיום ס"ה יח"מ
68	170 מיליון ליטר חלב לפי יח"מ
39	26,000 ראשי בקר-בשר לפי יח"מ
235 מיליון	ס"ה התצרוכת ביחידות מזון

בניגוד לאמור במאמר הנ"ל אינני מוכן גם היום לוותר על הסיסמה דלעיל שבכותרת, כיסוד מסד לארגון ההזנה עבור פרות החלב שלנו. אין גם כל סיבה להטיל ספק ביעילות שבשיטה זו, אשר הצדיקה את עצמה ברוב הארצות בעלות משק-חלב אינטנסיבי, וגם במציאות שלנו. כל הקרוב להתפתחות הענף בארצנו נוכח לדעת, שדווקא הדביקות בשיטה זו הצעידה אותנו קדימה והיא שאיפשרה להגיע להעלאת תנובת החלב הממוצעת בשורה ארוכה של משקים, שעב"ו את ה-5000 ק"ג ורבים שאף השיגו את ה-6000 ק"ג.

2000 ק"ג מ"מ לפרה בשנה, המהווים 50% מכלל המנה, זאת היתה שיטת ההזנה המקובלת כרפתות עד לקום המדינה.

ההפרש בין מחיר יחידת המזון במ"מ לבין זו שבמספוא הגס היה אז חריף יותר, טיבו של המספוא הגס ירוד בהרבה והאפשרויות לגיוון המנה — מצומצמות יותר מאשר היום.

בימים ההם בדיוק, עמד מר י. עצמון בראש הלוחמים להגברת המספוא הגס בתפריט פרת החלב שלנו ואת הנימוקים לצמצום מנת המזון המרוכז — למדנו מפיו.

עם קום המדינה הועמדנו בפני הצורך להקטין את תלותנו ביבוא; הונהג קיצוב המזון המרוכז וחלוקתו בהתאם לשיטת "הקשר" ומאז הצלחנו

טבלה ב. הרכב המנה

סוג המספוא	השטח בדונמים	יח"מ לדונם	ס"ה יח"מ (מיליונים)	חלקו בכלל המנה ב-%
שחת-בעל	300.000	100	30	13
מספוא בעל כולל תחמיץ	90.000	130	12	5
מספוא שלחין	170.000	500	86	37
מרעה שלחין	18.000	800	14	6
מרעה טבעי	—	—	17	7
תוצרת לואי	—	—	8	3
ס"ה מספוא גס	—	—	167	71
מזון מרוכז, 75 אלף טון	—	—	68	29

לפי שיטה זו הצלחנו להגיע ל-6—7 ואף ל-8 יחידות מזון של מספוא גם לפרה ביום; נכון ש-7 יח"מ אלה פחותות בערך המזון מאלה שבחוץ לארץ, אך זהו התשלום שאנחנו משלמים בעד המצב הירוד של המספוא הגס, כפי שפורט במאמרו הנ"ל של מר עצמון — הטיב שאינו משביע רצון והבלתי יציב של אחדים מסוגי המספוא העיקריים, ובמיוחד של השחת.

אך יש לציין שהושגה גם התקדמות מה במס' פוא הגס, אם גם המצב בכללו עדין אינו משביע רצון.

הגדלת חלקו של סלק המספוא והארכת עונת הסלק, הרחבת השימוש בתירס עם אשכולים שאופשרה הודות לקומביין לירק, השיפורים הרבים בשטחי המרעה הזרוע, הגדלת שטחי האסיפסת והחלפת חלק של שחת דגן בקיה בשחת אספסת או תלתן פהלי, הרחבת ההזנה בתחמיצים טובים — כל זה איפשר לנו להגיע ל-7—8 יח"מ של מספוא גס לפרה ליום.

ומעיו אני להגיד: אינני מאמין שאפשר להגיע לתנובות חלב גבוהות של 5000 ק"ג ומעלה אם לא נאבס את פרותינו לפי השיטה של מספוא גס באופן חפשי, כלומר — 7—8 יח"מ ביום.

אם נקבל הנחה זו, לשם קביעת המנה נוכל לחזור לדרישה של מזון מרוכז לפרות, ברמת תנובה שונות, אל הטבלה שפורסמה והוסברה ב"משק הבקר והחלב" — חוברת (2) 19, ואביא אותה כאן שנית בהדגשות מיוחדות:

רמת התנובה השנתית בק"ג	כלל המנה בשנה יח"מ	ס"ה מספוא גס בממוצע יומי יח"מ	ס"ה מספוא גס בשנה יח"מ	ס"ה מזון מרוכז להשלמת התצרוכת יח"מ	המזון המרוכז בכלל המנה יח"מ
4000	3210	6.8	2500	710	22
4500	3440	6.8	2500	940	28
5000	3765	7.1	2600	1165	31
5500	3995	7.1	2600	1395	35
6000	4410	7.4	2700	1710	39

בהרבה מזו שנוכרה במאמרו של מר עצמון וחלקו של המ"מ במנה הוא רחוק מלהיות 50% מכלל המנה.

אם ננתח עוד פעם את צרכי הפרה של 5000

מטבלאות אלה אנחנו למדים, שעלה בידינו להקטין את חלקו של המ"מ במנת העדר מ-56% ל-30%. הפרה הממוצעת שהניבה בשנים הקודמות 400—500 ק"ג חלב פחות מאשר היום, קיבלה 2600 ק"ג מזון מרוכז בשנה — כולל את צרכיהם של בני-הבקר. בשנה האחרונה תעמוד המנה השנתית על 1900 ק"ג בערך, אך בינתיים ניזונים לא 0.75 בני-בקר על כל פרה חולבת, אלא 2 ראשים בקירוב, כי גם שיעור העגלות גדל והגיע לעגלה על כל פרה; נוסף לה מוחזק גם עגל, ו"א שהפרה בלבד לא מקבלת יותר מ-1300—1400 ק"ג מ"מ בשנה.

אמנם, שינויים אלה לא עברו ללא זעזועים, אבל דרוקא התפתחות זו יכולה ללמדנו שהמ"מ בלבד לא יעשה את המלאכה.

בשנים 1952/53 היינו נאלצים — כמעט ללא תקופת מעבר — לצמצם את כמות המזון המרוכז המוגשת; יחד עם זה טרם היינו מוכנים לכך בשטח ייצור המספוא, הן במובן הכמות והן באיכות; היינו עדים לירידה רצינית בתנובות החלב במרבית העדרים, אך כשהתגברנו על התקלות בייצור המספוא והמשקים התחילו לנהוג לפי השיטה המתוארת כה יפה במאמרו של מר עצמון — להגיש לפרות מספוא גס באופן חופשי ובהתאם לרצונן וכמויות מתאימות של מ"מ לשם השלמה נכונה של המנה — נוכחנו לדעת שזאת היא שיטת ההזנה המאפשרת השגת תנובות חלב מאכסימאליות.

אם נקבל את ההנחה הזו, ש-7 יח"מ בקירוב במספוא הגס נחוצות לשם השגת תנובות חלב גבוהות תוך שמירה על בריאות העדר, ניווכח שכמות המ"מ הדרושה להשלמת המנה קטנה

לעשות את חשבון הכלל ולחשב את ההוצאה במטבע זר ותלותו של הענף במקורות חוץ.

כשמדובר על הגדלת כמות המזון המרוכז עלינו לזכור, שאת כל תוספת המ"מ יש להביא מחוץ לארץ ולשלם עבורו מטבע חוץ בגבולות של 8—9 סנט לכל יחידת מזון; בו בזמן עולה לנו היום ייצור של יח"מ במספוא גס רק כ־2.5 סנט במטבע זר, ויש בכך הבדל רציני; המנה המומלצת על ידי מר עצמון בכמות של 2000 יח"מ מספוא גס ר־2000 יח"מ מ"מ, יעלו לנו ב־220 דולרים לעומת 177 דולר לפי ההרכב של 2600 יח"מ במספוא גס ר־1400 יח"מ מרוכז, היינו — הפרש של 43 דולר לכל פרה.

אנחנו רואים איפוא, שמדובר כאן על אוביקט רציני ביותר; אם נניח רגע אחד שנקבל את הצעתו של מר עצמון עבור כל 40.000 הפרות שלנו, נצטרך לייבא השנה כ־25.000 טון מ"מ יותר ושיעלו לנו ב־1¼—1½ מיליון דולרים יותר מאשר לייצור אותה הכמות של מזון בצורה של מספוא גס משדותינו אנו; אפשר לעומת זה לטעון שע"י צמצום המנה הגסה יתפנו שטחי בעל ושלחין שעליהם אפשר לייצר אותם הגרעינים שנחוצים להגדלת המנה המרוכזת; אם לכך התכוון מר עצמון, היינו — לייצור גרעינים על שטחי המספוא שלנו, במקום מספוא גס, אזי יש לבדוק מחדש אם באמת תהיה יחידת המזון בגרעינים מתוצרת שלנו זולה יותר מאשר במספוא הגס ואם זאת היא הדרך לארגון יעיל ותכליתי של הזנת בקר־חלב משובח.

אם כל החשבון היה מבוסס על הוול של היבוא, נשלם בעד זול זה המדומה, בהגדלת תלותנו במקורות חוץ ובנוק ניכר לכלכלה הלאומית.

סיכום

(1) לשם השגת תנובות חלב גבוהות של 5000 ק"ג ומעלה, נראית הכרחית שיטת הזנה שמבטיחה כמות גדולה של מספוא גס בעל טיב מעולה (אחוז תאית נמוך) בשיעור של 7—8 יח"מ לפרה ביום והשלמת המנה על ידי הכמות הדרושה של מ"מ.

לפי שיטת הזנה זו תקבל פרה המניבה 5000

ק"ג חלב, נגיע למסקנות דלקמן: התצרוכת של פרה זו אינה עולה על 3700—3800 יח"מ בשנה = 1700—1800 לקיום (כולל הכנה וכו') ר־2000 לייצור; המכסה בסך 4000 יח"מ שנקבעה במאמרו של מר עצמון מאפשרת גודש ניכר במנה; באם נגיש את 2000 יח"מ שהם כ־2200 ק"ג הממוצעים של מ"מ, יכסו הם את כל מנת הייצור; המספוא הגס יצטמצם לכיסוי מנת הקיום בלבד ושיעורו היומי הממוצע יהיה בגבולות של 5—5¼ יח"מ בלבד. אינני סבור שמן הרצוי להנהיג צמצום כזה במנה הגסה לגבי פרות בעלות תנובות חלב גבוהות, היות וחוששני, שהקטנה כזאת בחלקו של המספוא הגס במנה תסכן את רמת התנובה וגם את בריאות העדר.

יתכן שמר עצמון התכוון לדבר אחר לגמרי, דבר שנהוג עדיין היום בעדרים רבים; יש שמגיר שים נוסף למנה מלאה של מספוא גס (בשיעור של 6—7 יח"מ) מזון מרוכז לחשבון כל החלב, היינו 1 ק"ג מ"מ לכל 2.5 ליטר חלב; ברור ש"חופש" זה בקביעת המנה המרוכזת, מביאה בעקבותיה להעלאה ניכרת של אחוז המ"מ בכלל המנה.

שיטת הזנה אינטנסיבית כזאת מביאה לזירוז יתר של תנובת החלב אשר נקנית בעודפי מזון ניכרים. במקרה הנדון היינו מגיעים למנה של 2000 ק"ג מזון מרוכז, נוסף ל־2400 יח"מ במספוא גס ולמנה כללית של כ־4400 יח"מ; נכון שהרבה משקים מאביסים היום לפי שיטה זאת, אך אם מר עצמון התכוון לגודש כזה במנה, צריך היה להיות לו אומץ הלב להגיד את הדבר בפה מלא ולא לטעון למען שיטה זו בשם הוולת הייצור על ידי צמצום המנה הגסה והגדלת חלקו של המ"מ; אפשר היה להגיד בפירוש: כיום מוצדק הדבר מבחינה כלכלית להוסיף מזון מרוכז עבור "כל החלב" בד־בבד עם מנה חופשית של מספוא גס, ועל ידי כך להגיע למלוא ניצול כושר ההנבה של פרותינו, גם אם תרד האפקטיביות של המנה; אולם במקרה זה, אל לנו לדבר על הקטנת המנה הגסה אלא על הגדלה אבסולוטית של כמות המזון המרוכז. ועוד נקודה נוספת מחובתי להזכיר, נקודה שממנה לגמרי התעלם מר עצמון במאמרו — כשמדובר על שיטת הזנה כללית, עלינו גם

גרגרים שיגודלו בשטחים המתפנים על ידי צמצום המנה הגסה, יש להטיל ספק אם דרך זו תביא להוזלת המנה ויש לשלול אותה מטעמים חקלאיים.

(5) יחד עם כל זה יש להדגיש מחדש, שבתנובות חלב גבוהות אפשר להתמיד רק אם הבקר שלנו יקבל הספקה מלאה במספוא גס; להספקה מלאה של מספוא גס (כ־7 יח"מ לפרה ביום) אפשר להגיע, רק אם נשיג שיפורים נוספים ברציפות המנה הגסה ובאיכותה; במיוחד יש להגדיל את חלקם של מיני מספוא שאחוז התאית בהם נמוך ואחוז החלבון בהם גבוה.

אוריאל לוי

מנהל המחלקה לבקר

ק"ג חלב כ־1500 ק"ג מזון מרוכז ו־2500 יח"מ במספוא הגס, היינו כ־35% מזון מרוכז.

(2) בהרבה משקים נהוגה אמנם כיום שיטת הזנה אינטנסיבית מאוד, וזאת אומרת, הגדלת מנת המזון המרוכז נוסף למנות מלאות של מספוא גס (6-7 יח"מ לפרה ביום). במקרים מסויימים שית הזנה זו מביאה אמנם להגדלה נוספת של תנור בות הפרות, אך היא מייקרת בצורה רצינית את הוצאות ההזנה.

(3) אם העלאת כמות המזון המרוכז תחייב הגדלת היבוא, יגביר דבר זה את תלות הענף במקורות חוץ ויגדיל בהרבה את הוצאות הענף במטבע חוץ.

(4) אם תוצע החלפת המספוא הגס על ידי

החלטות הכינוס הארצי ה־22 (המשך מעמוד 6)

- הכינוס מטיל על המוסדות שייבחרו לבוא במגע דחוף עם מוסדות תנועת המושבים ויתר ארגוני המתיישבים ולברר אפשרות הנהגת חברות חובה בהתאחדות.
- הכינוס מציין בהערכה פעולת הוועדות האזוריות ופונה לחברים להקים ועדות פעילות כאלה בכל איזור ואיזור. על מוסדות ההתאחדות שייבחרו לפעול ולעזור בהקמתן של הוועדות ולהגיש להן כל עזרה שתידרש.
- הכינוס פונה לחבריו לנצל את האפשרויות להשתלמות הניתנות ע"י הקורסים הנערכים ע"י ההתאחדות.
- על המוסדות של ההתאחדות לקיים כינוס הבוקרים אחת לשנתיים וכן לערוך כינוסים מקצועיים.

הכינוס בוחר למועצת ההתאחדות את החברים:

(1) אבני עקיבא, גבעת ברנר	(11) נבות שבח, כפר וארכורג
(2) אופנהיימר שמעון, הזורע	(12) נחודקין הרצל, חרות
(3) אסנהיים, תל-עדשים	(13) סטרוסטינצקי עקיבא, דליה
(4) גיארי תחיה, עין-חרוד, א.	(14) פלביץ ישראל, מעברות
(5) גל (וגשל) שלמה, גבעת חיים	(15) פרידלנדר עמנואל, בית יצחק
(6) האוזנר יוחנן, שובל	(16) צנטנר מנחם, שריד
(7) יפה גרשון, כפר אביגדור	(17) רענן זאב, רביבים
(8) כץ משה, שלוחות	(18) שחם חיים, חוקוק
(9) לנדאו צבי, גבע	(19) שמאראגד אפויים, אודים
(10) מלמוד יהושע, רוחמה	